ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

1937

Ս. Ա. Ս. Ս. Ր. Ի. Ա. Ն. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Կ. Ա. Դ. Ե. Մ. Ի. Ա. Յ. Ա. Ս. Տ. Ա. Ն. Ի. Ա. Ր. Ա. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն. Ա. Ն. Ե. Ր. Ի. Ս.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ, ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

1937

Տպագրված է Հայկական Սովետական Մամուլ 3, 1937 թվականի հունվարի 10-ին։

Ընտաթերին մէջ հրատարակուելու համար։

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

ԵՒ

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ

(Հարց-հատո-ղիւ-ն*։)

(Է) Որո՞ն է սպանալը արժան ան էրկու կատարելութիւնները։

Էրկու մը՝ սպանալու արժան ան էրկու կատարելութիւնները՝ իմաստութիւնն ու առաքինութիւնն են, որոնց առաջինը կու տայ իրեն ընտրել բարին, չնտակը ու օգտակարը, ուննալ վսեմ խորհուրդներ ու գաղափարներ՝ բարձր առարկաներու վրայ, նկատել իր բարոյական պարտաւորութիւնները, հեռացունել իրմէն յիմարական խորհուրդները ու գործքերը, խորշիլ վնասակարէն, բարեկարգել ինքզինքը ու բոլոր իրեն վերաբերեալ բանները՝ ամբացունելով անոնք բարւոք կառավարութիւնի մը տակ, ու ուննալ տարմադրութիւն ընտիր ու սիրալիր կենցաղավարութեան մը։ Ու երկրորդը՝ կու տայ իրեն հաստատամիտ ու քաջսիրտ ըլլալ՝ իրօք գործադիրը ըլլալու իր ամէն պարտաւորութիւններուն, մաքառելով անոնց խոչընդոտներուն ու արգելքներուն դէմ, չափաւորել իր կիրքերը ու հպատակեցունել անոնք բանականութեան սանձին տակը, դէմ դնել ամէն մոլութիւններուն, համբերատար ըլլալ վիշտերու ուղեղութիւններու, ու յաղթող՝ փորձութիւններու մէջ ու ապրիլ իբրև կատարեալ միտ ու արդարասէր մէկը՝ խղճին սրբազան աղդարարութիւններուն համեմատ։

Այս երկու կատարելութիւնները՝ որոնք կ'առնեն իրենց ծագումը Աստուծոյ խօսքէն, մարդկային մտքին լոյսն ու զօրութիւնն են, հոգիին զարդը, կենցաղավարութեան առաջնորդը ու կատարելութեան հոգին, որոնք միաւորած մէկու մը վրայ՝ կ'աղնուացունեն անիկայ ու կը փայլեցունեն ընկերութեան մէջ. ու կու տան գրաւել իր վրայ ուրիշներուն բարձր համարումը։ Ու ճշմարիտ է որ մարդս միայն անոնցմով է մարդ, ու առանց անոնց իբրև անճառնի հրէշ մը, սոսկ մարդակերպան մը, ու անպիտան բեռ մըն է ընկերութեան մէջ։

Թող մարդիկ ջանան ըլլալ իմաստուն ու առաքինի, ու ջանան նաև ընել նոյնպէս իրենց զաւկըներն ալ, գիտնալով, որ աս երկու բաներուն պակսութիւնը մեծ կործանում բերած է մարդկային ազգին մեծ մասին վրայ։

Յ. Պ. Տ. Ս

(Պէյթ ղաթո-նահո-է։)

ՈԳԵԼԻՑ ԽՄԵԼԻՔ

Պարոն կոֆ, որուն ատենախօսութիւնները լսելու համար ամէն կարգի մարդոցմէ խուռն բազմութիւններ կը դիմէին, և որուն աշխատութիւնները առատօրէն պսակուեցան Աստուածային օրհնութեամբ, այսպէս կը խօսի գինովցնող խմիչքի արդիւնքին վրայ։

"Երևակայենք Սոփոնան իր հրաբորբոք աթոռը նստած, միտնչենաւոր կրակի բոլորակովմը գլուխը պսակած, կը կանչէ մէկիկ մէկիկ իր Երբանեակները քննութեան, որ տեսնէ թէ ո՛րը ամէնէն շատ կարողութիւն ունի մարդիկ վառած լեզը թափելու։ Ընոնք իրարու հետէ յառաջ կու գան, և իւրաքանչիւրը իր մէկ մասնաւոր ազգեցութիւնը յառաջ կը բերէ՝ իբրև իր մեծ զօրութիւնը, և կ'աղաղակէ բարձրաձայն, 'Օ՛ֆ խրիկ'։ Հուսկ յետոյ մէկ ահեղ խոխոջանք մը կը փրթի դժոխքին մէջ. և ահա հեռուանց կը տեսնուի մէկ սոսկալի հրէշ մը՝ հրայրեաց կոհակներուն վրայ, օձեղէն մազերը արիւնթաթախ և երեսը շարաւալից վէրքերով։ Լեզին աւլիքները կու գան կը զարնեն կուրծքին, և հետ հետ կը դառնան հրեղէն անձրև ձևացած։ Անոր անունն է ոգի (ոգելից խմիչքը)։ 'Օ՛ֆ խրիկ', ի՛աղաղակէ, 'այն ալեաւորը' ո՞ր և ձնաձալ եմ. 'Օ՛ֆ խրիկ'։ Ես կը յարուցանեմ էրկանը ձեռքը կնկանը դէմ, — և մայրը իր որդւոյն դէմ, — և կը կործանեմ էրկիպատաստը մարդկութեան փառքին հասած օրերը։ Ես կը թառամեցընեմ գեղեցկապսակ օրիորդը, և անանկ այլանդակ կերպարանքի մը տէր կ'ընեմ՝ որ ամենավատ թշնամանքը սոսկայ և գարշելի վրան նայելու։ Կին-պիսի ճարտարութեամբ կը խաբեմ մարդկային ազգը՝ որ մայրը կը գիտնայ թէ ես էի իր անդրանիկը կործանողը, և սակայն իր էրկրորդ որդին ալ անդանդաղ ինձի կու տայ։ Կատաղիները կը գիտնան թէ ես եմ որ կը էորցընեմ նահանգներու և գաւառներու արմատը, և կապեալներով կը լեցունեմ իրենց բանտերը, և սակայն չեն գանդաղեր պաշտպանողական հրամանագիրներ ինձի շնորհելու։ Հերոսներուց երկերեսներս-ջիջ կլես 'Հրեղէն ջուր' կ'անուանեն, — և 'Ոգի Սոփոնայի'. բայց 'Լրիստոնէից մէջ 'Աստուծոյ բոլէ ո՛րեղջիւրը' կը կոչուիմ։ Զկայ մէկը ինձի պէս ճարպիկ, 'Օ՛ֆ խրիկ'։— Աստ վրայ բոլոր դժոխքը կը գոռայ ծափահարութեամբ, և Սատանան կը գոչէ. 'Հո՛ն երթը, և ա՛ստուածներդ էղէք ինծի. դուն էս իմ փոխանորդս աշխարհի ջիջ։ Գնա՛', և փարթամութիւն բոլոր օրհնութիւնը տու հեղոյ ըլլայ'։"

ԵՐԿՈՒ ՃԱՄԲԱՑ

Ես աշխարհիս մէջէն անցնելու երկու ճամբայ կայ. ու մէկուն համար ըսուած է Տհհո-ան տանող ճամբայ. անիկայ լայն ու ճամբորդներու բազմութիւնով լեցուն է։ Թէ որ մարդկային սրտին բնական զգացումներուն ետևէն երթալ, անոնք հոգին դար վար կորստեան անդունդը կը տանին ժամանակին հոսանքովը։ Մարդկային սիրտը չար ու ապստամբ հրեշտակներուն հետ կամքը մէկ է։ Ընիկայ թէ որ չնորհուած մնայ, յաւիտեան Աստուծոյ հետ թշնամութիւն ունեցող պիտի մնայ մահուան լայն ճամբուն մէջը, ու կորսուելու վրայ եղող բարկութեան ման մը պիտի ըլլայ։

Միւս ճամբան, որն որ Քրիստոս իբրև նեղ դուռնով մը ներս մտնուած կը ստորագրէ, ու ճամբան ալ նեղուացք, երկինք կը տանի։ Աստի մեղմ պատուէրը եղած է որ ջանք ընենք աս նեղ դուռնէն մտնալու, ու ան նեղուածք ճամբուն մէջ հրկզով դէպ 'ի առաջ երթալու։ Բնագիրին մէջ ջանք ընել բառը՝ մահուան տագնապի մէջ ըլլալ կը նշանակէ։ Ծոյլ փափաքը չէ որ ջանք ընել կու տայ, հապա ան որ ամէն մէկ ջղը կը ձգտեցունէ, կը վազէ, կը մարանձի ու կը ծեծկուի։ Հոգիին մտաւոր ու բարոյական բոլոր կարողութիւնները՝ աս մէկ առարկային կ'ուղղուին։ Ասիկայ անգին մարգարիտն է՝ շատ գին ընող, չետակ ճամբան է, սրբութեան արքունի պողոտան, ու ասիկայ ստանալու համար բոլոր ուրիշ բաները պէտք է ծախուին։ Ասիկայ քեղ երկինքը կը տանի։

ԱՍՏՈՒԱԾԱՆ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ

Խել մը Պարոններու ընկերակցութիւն մը՝ որոնց շատը կանոնաւոր դաստիարակութիւն ընդունած և քաղաքավար անձինք էին, և սակայն դժբաղդաբար անհաւատութեան սկզբունքներով տոգորուած, սովորութիւն ունէին իրարու տուն հաւքուելու՝ Աստուր Գիրքը ծաղրաբանելու և մէկզմէկ անհաւատութեան մէջ խստացընելու դիտմամբ։ Վերջապէս ասոնք միաբան հաւանութեամբ որոշում ըրին մէջերնին որ հանդիսական կերպով մը այրեն Աստուածաշունչը, և այնպէս ազատին ալ ես ձանձրութիւն կրելէն այնպիսի գիրքէ մը՝ որ այնչափ ներհակ կու գար իրենց սկզբունքներուն, և կը վրդովէր իրենց խղճմտանքը։ Հաստատած օրերնին հասաւ. մեծ կրակ մը վառեցին. Աստուածաշունչ մը դրին սեղանին վրայ, և լեցուն դաս մը խմիչք պատրաստեցին։ Իրենց որոշած գործը կատարելու համար մէջերնէն ընտրեցին մէկը՝ որ եռեւելի ընտանիքէ և վառվռուն բնաւորութեան ու գեղեցիկ շարժուածքով աղնուական պատանի մըն էր։ Ինքն ալ յանձնառու եղաւ ատ պաշտօնը կատարելու, և մէկ քանի կենդանացուցիչ բաժակ խմելէն ետև՝ իր ցընծալից հաւասարակցացը ծափահարութիւններովը մօտեցաւ սեղանին, ձեռքն առաւ Աստուածաշունչը, և ծանր ծանր յառաջ կ'երթար կրակը ձգելու. սակայն պատահմամբ աչքը մէյմը գրքին դարձընելով՝ սկսաւ ձեռքը ոտքը թող ելլել, երեսին դոյնը փոխուեցաւ, և ցնցողական ախտով բռնուածի պէս կը դողար։ Դարձաւ նորէն սեղանը, և Աստուածաշունչը վար դնելով՝ ըսաւ ազգու զղուցատութեամբ մը. "Չայրինք աս գէրբ՝ մինչև որ ասկէ լաւագոյնը չգտնենք"։ Աստ վրայ շատ ատեն չանցաւ, ան նոյն զուարթ և աշխոյժ պատանեակը մեռաւ, և կը հաւատացուի որ ինքը ճշմարիտ ապաշխարութիւն ըրած, մեղաց թողութեան և երկնային երանութեան անսասանելի յոյսեր առած էր ան գիրքէն՝ որ անդամ մը հանդիսաւոր կերպով պիտի այրէր։ Բերարև ինքն աղէկ տեսաւ՝ որ Աստուածաշունչը ոչ միայն ապրելու ատեննուս՝ այլ և մեռնելու ժամերնուս համար ալ ամենէն աղէկ գիրքն է։

ՄԵՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄՕՐ ՄԸ ՈՒՆԵՑԱԾ ՀՈԳԵՐԸ

Երբոր մայրերուն ունեցած հոգերուն վրայ կը խորհիմ, ըսաւ մէկը, կը զարմանամ թէ անոնցմէ մէկը ինծոր կրնայ տարուիլ առանց կրօնքի։ Ո՛րքան արթուն կենալու ժամեր, այնքան վախի մէջ ըլլալու կէտեր, այնքան տառապանքի օրեր կան իրենց զաւկըներուն հիւանդ, կամ հեռուն, կամ վտանգի մէջ եղած ատենները՝ որ արդարև շնորհքը սասանկ պարագաներու տակ եղողն մը կրկնակի քաղցր է։ Յաւիտենականութիւնը մէկ դի առնելով՝ առանց սասանկ մէկ մեծ մխիթարութեան մը մնալը ի՞նչ անխնդութիւն է։

Ա՛շմարիտ է որ կրօնքը իր բոլոր հոգերը կը բերէ մօր մը սրտին։ Ընիկայ իր հոգիին վրայով հոգ ունենալը սոսկալին եռքը, իր զաւկին հոգիին վրայով ալ կ'սկսի հոգ ունենալ։ Տղայութեան մահիճին վրայէն շատ աղաչանքներ կը մատուցուին։ Միայն յաւիտենականութեան մէջ կրնանք ասանկ մանկատածութեան պարտքի տակ գտնուող բարեպաշտ մայրերուն յարգը սոսկալ։ Ընդամէնը մայր մը ըսած է. "Իմ ունեցած խել մը զաւկըներէս քնաւ մէկը գիրկս չէի աներ մնուցանելու, առանց նոյն ատենը սիրտս Աստուծոյ վերցունելով աղօթք ընելու, որ անիկայ իր փրկութիւնը անոր շնորհէ"։

Օգոստինոսին մօրը Մոնիքայինն պատմութիւնը ոմանց ծանօթ ըլլալու է։ Իր տղան տակաւին գարձի եկած չէր, անառակ ու Մանիքեցւոց հերետիկոսութեանը յարած էր։ Մայրը աս բոլոր հոգերովը Քրիստոսի բարեպաշտ պաշտօնէի մը գնաց, որ ասոր տառապանքն ու բարեպաշտութիւնը աղէկ տեսնելով սա խօսքերովը ճամբեց զինքը. "Կընկարելի է որ ասանկ աղօթքներու և արցունքներու զաւակը կորսուի"։

Ինչ զօրաւոր շարժառիթ մը կը տրուի ասով մայրերուն ճշմարիտ Քրիստոնեայ ըլլալու։ Քրիստոնեայ չէղող, աղօթք չընող մայր, ըլլալու բան է։ Թող բուն աս ըսուած խօսքը սարսափ բերէն հոգիին, ու յաղթահարեալ մեղաւորը Աստուծոյ տանին։

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

ՈՒԴԻԴ ՍԿՍԻԼ

Փոքրիկ աղջիկ մը ըսաւ անգամ մը. "Ա՛հ, մայր իմ, ո՛րքան զժուար բան է ուղիղը գործելը։ Չեմ կարծեր թէ բնաւ կարող պիտի ըլլամ բանն ընելու"։

"Իրօք Ջանք ըրի՛ր, սիրելիա"։

"Ո՞նչ կ'ըսես. ամէն օր կ'աշխատիմ։ Երբոր կ'արթննամ առտուանց, զեռ անկողնէս չելած կ'սեմ ինքնիրենս. 'Այսօր բոլոր օրը բանի պիտի ըլլամ, հեզահոգի պիտի ըլլամ և բարեսէր։ Պիտի ջնջեմ ղիմ հօրս մօրս և ուսուցչիներուս։ Կռիւ պիտի չընեմ։ Մ'իշտ ճշմարիտը պիտի խօսիմ'։ Եւ սակայն, մայր իմ, չեմ գիտեր ինտո՛ր կ'ըլլայ, այնչափ յաճախ կը մոռնամ առաջադրութիւնս։ Յետոյ երբոր իրիկուն կ'ըլլայ, հարկ կ'ըլլայ որ ըսեմ. 'Տե՛ս հիմա. ի՞նչ օգուտ Ջանք ընելը. այսօր ալ կիրքի ելայ, անհնազանդ եղայ, և մէկ երկու անգամ, մայր իմ, գիտես որ շնտակ չխօսեցայ'։"

Ուրախութեամբ կ'ըսեմ որ աս աղջիկը պահեց իր մօրը խրատը։ Ըն նոյն օրը Ջերմեռանդութեամբ խնդրեց Աստուծմէ որ իր սիրտը փոխէ, և օգնէ իրեն ուղիղը գործելու։ Աստուած լսեց իր աղօթքը, ինչպէս որ միշտ կը լսէ, և մէյ մ'ալ տղուն բերնէն չելաւ աս խօսքը, թէ "Ո՞նչ օգուտ է Ջանք ընելը"։ Ինքը միշտ կ'աղօթէր, արթնուն կը կենար իր վարքին վրայ, աստիկ Ջանք կ'ընէր իր մեղքերուն դէմ, և կարողացաւ Աստուծոյ շնորհօքը՝ սիրալիր Քրիստոնեայ տղու մը կեանք վարելու։

*Տե՛ս թիւ 59։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
Յունիս 3, 1857։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ. Մայիս 26ին եւ րեքշաբթի օրը Կոստանդնուպօլսոյ Ընտուաճաշունչի Ընկերութեան երրորդ տարեդարձի ժողովը Ռերայի Հօթէլ տ'Ընկլըթէռ ըսուած Պանդոկը եղաւ։ Հոլանտայի թագաւորութեան Դեսպան Կոմս Ջուլէն տէ Նիէվէլթ ժողովին նախագահն էր, ու երբ բազմաթիւ անձինք ներկայ էին։ Ընկերութեան Վարժուղարը կարդաց տարեկան տեղեկագիրը, որուն մէջ դիտելու արժան շատ իրողութիւններ կար ասանցեալ տարուան մէջ։ Ուրբ Փիլքին աս երկրին մէջը տարածմանը նկատմամբ։ Ասկէ եաև զանազան անձինք ուղերձներ ըրին Ընկերութեանը գործերուն կողմանէ, ու ժողովը վերջացաւ։

Մայիս 29ին ուրբաթ օրը Աւետարանական Միաբանութեան Տաճկաստանի Ճիւղին երկրորդ տարեդարձի ժողովը եղաւ Ռերայ։ Ս. ժողովին մէջն ալ նաեւ տեղեկագիրներ եւ ուղերձներ եղան։ Ս. Միաբանութեան նպատակը՝ ինչպէս որ արդէն ալ յիշուած է Աւետարերին մէջ, տարբեր ազգերէ եղող Աւետարանական Քրիստոնեաներուն մէջ եղած փոխադարձ սէրը յայտնի ընել ու ամէնքնիս է։ Ս. Կայսրութեան զանազան կողմերն ալ հասուած են ասանկ ճիւղեր. և աս անցեալ տարուանը մէջ նոր աւելցածներն են Թոգաթ, Ռապկիր, Խարբերդ, Տիարպէքիր, Մուսուլ, Գայսէրի ու Ընթալ։

ԱՆԳԼԻԱ. Ս. կայսրութեան զանազան մարգասիրական Ընկերութիւններուն տարեկան Ժողովները մօտերս եղան Լոնտոն մայրաքաղաքին մէջ։ Հիմակուհիմա անոնց արդիւնքներուն համառօտութիւնը ընդհանուր կերպով մը կ'իմացընենք։ Ս. Տաճարասէրներ 4 Ընկերութիւն կայ, որոնց անցեալ տարուան եկամուտն էր 135,521 լիրա սթերլին, կամ 17 միլիոն ղուրուշի մօտ։ Ընծայ տարի աս 4 Ընկերութիւններէն եկած Ս. Տաճարաշունչներուն թիւը 1,616,877 էր։ Վարժուհիներու 16 Ընկերութիւն կայ, որոնց ամենուն մէկէն եկամուտը եղեր է 517,037 լիրա սթերլին. որ 65 միլիոն ղուրուշի մօտ կ'ընէ։ Ս. Ընկերութիւններուն գործին եղող Վարժուհիները 1,555 հատի կ'ելլեն, որոնք 981 տարբեր տեղեր կը մնան։

ՉԻՆԱՍՏԱՆ. Ս. երկրին մէջ Չինացւոց ու Օտարականներուն մէջտեղ գժտութիւնները՝ մասնաւորապէս Ընդհանրութիւնները՝ կը շարունակուի տակաւին. ու քաղաքներէն մէկ քանիներուն մէջ շատ արդելք կ'ըլլան քարոզչական գործին։ Հետեւեալ նամակը որ Անգլիացի Վարժուհիներուն մէկէն եղեր է, կ'ստորագրէ ան տեղի Վարժուհիներուն ինչ մօտալուտ վտանգի ենթակայ ըլլալնին, ինչպէս նաեւ ան տեղի ուրիշ Օտարականներուն ալ, ու անոնց ազատութիւնը։ «Ինկիլ Քրիստոնեայ մը գտաւ որ աս տեղի Վանթոնցիներուն մէջը գտակցութեան մը վրայ կը խօսուէր՝ որ կորնչցընեն բոլոր Օտարականները, որոնք քիչուոր են՝ չպաշտպանուած՝ ու գրեթէ փախչելու առանց մէկ միջոց մը ունենալու։ Վարժուհիները աղօթքի ժողովներեցան ու խորհրդակցութիւն ըրին. ու թէպէտ անոնցմէ քանի քանիները կը հաւատային ասանկ դաւակցութեան մը թէ կարելի ու թէ հաւանական ըլլալուն վրայ, բայց զգուշութիւնով հսկելէն ու աղօթք ընելէն ուրիշ ճամբայ մը չկար։ Վանի մը օրէն ետեւ, մեր երրորդ ընդհանուր ժողովին առնը՝ լուր տրուեցաւ իրեք տարբեր տեղերէ թէ Վանթոնցի խել մը մարդիկ ինաւ-թէ ըսուած Չինաց աս տեղի բարձր Իշխանութեանը գացին՝ թոյլտուութիւն խնդրելով որ Օտարականները սպաննեն, ու թէ ան ալ ըսեր է որ «Պաննեցէ՛ք անոնք՝ թէ որ կրնաք», —բայց արտաքին գործերը կատարող պաշտօնակալը հետեւանքը ցոյց տալով՝ յայտնեցաւ որ ինաւ-թէն մերժէ, կամ իր հաւանութիւնը ետ առնէ։ Ասիկայ մեզմէ շատերը սոսկացուց, ու Ամերիկայի Էլիզապատոսը (Elizabeth) խնդրեց որ առանձին տեսութիւն մը ընէ արտաքին գործոց պաշտօնակալին, որ խոստովանցաւ թէ ան յիշեալ օրը ինաւ-թէին գացին, ու թոյլտուութիւն խնդրեցին փօրթուկէզները կոչընցընելու, որ ասոնց ու Ընգլիացւոց դէմ, ըսաւ, սաստիկ զայրացած են, ինչուոր իրենց նաւերուն (ծովապատակի գործ-ըսածնիս նաւերուն) մեծ մասը խորտակեցին։ Լուր տարածուեցաւ որ մեր տուները կրակը պիտի։ Նշանաւոր բան մըն է թէ ան նոյն օրը՝ ու հաւանական է թէ նոյն ժամը՝ որ ինաւ-թէն իր հաւանութիւնը ետ առաւ, յատուկ աղօթքի ժողովուած էինք»։

Բայց ուրիշ քաղաքներու մէջ խաղաղութիւնը կը շարունակուի։ Պատ. Մուերհէտ կը գրէ Շանկհէյէն թէ ան քաղաքին մէջ ամէն բան խաղաղ է. ու բանէ մը վախնալու պատճառ չկայ։ Ժողովուրդը հանդարտ ու խաղաղ են, և մէկ քանիները հասկցած կ'երեւան և հարաւային կողմի եղելութիւններուն վրայ համակրութիւն մը չեն ցուցըներ։ ... Ուրախ եմ օրէ օր և մասնաւորապէս կիրակի օրերը մեզի ունկնդրութիւն ընծողներուն թիւին և ուշադրութեանը վրայ։ Ս. վերջն առեներնը 300էն 400 հոգիի չափ ժողովուեցան շարունակ մեր մեծ Ատուռին մէջ, որոնք կենաց խօսքին մտիկ կ'ընեն մասնաւոր փափաքով մը։

Նոյն Վարողիչը աս ալ կը յաւելցընէ նաեւ թէ «Պիբք հրատարակելու և տարածելու գործը հոս աշխուժութիւնով յառաջ կ'երթայ։ Վարողիչ եղբայրները քանի մը օգտակար ձեռնարկութիւններ ըրին ընկերական երկիրները, ուր որ միշտ աղէկ ընդունելութիւն կը գտնէ Ս. Աւետարանի խօսքը։ Շանկհէյի բոլորտիքը թէ յի (չայ) շատ մը քնիկ վաճառականներ կան հիմա ներսերէն եկած, որոնց մէջ հարիւրաւոր օրինակ Նոր Կտակարան տարածուեցաւ։ Ս. Ոնք շատ խելացի մարդիկ են, և մեծ բաղձանքով կ'ընդունին իրենց ձեռքը տրուած գիրքը։ Ս. Ոնց վարմունքը ծանր ու պատուաւոր է, ու տարակոյս չունինք որ ասոնցմէ շատերը ուշադրութիւնով պիտի կարդան Ուրբ Փիրքը։ Ս. Ոնք 600 մըզոն 800 մղոն հեռու տեղերէ եկած են, որ բոլորովին մեզի անմատչելի տեղեր են, ու ասոնց միջոցով սրբազան Ատեանները հեռաւոր տեղեր պիտի տարածուին։ Ուրբ Փիրքին դիտաւորութեանն ու իմաստին վրայ տեղեկանալնուն, շատ անգամ իրենց ընդհակառակութիւնը յայտնեցին ասանկ պարզ մը ձեռք անցընելուն համար, ու խօսք տուին որ ուշադրութեամբ կարդան անիկայ։ Քիչուոր չեն նաեւ յեղափոխականներուն մօտերէն եկողները, և որոնք անոնց կրօնական գիրքերէն մէկ քանիներն ալ կարդացած են. անանկ որ ձանձրացած անուններն ու գաղափարները։ Ուրիշներն ալ Աւետարանը լսած ըլլալով ժողովարաններուն մէջ ուշադրութեամբ կը ցուցընեն ու դիւրաւ կը հասկընան մեր միտքը՝ Ս. Ատուծոյ Խօսքը իրենց ներկայացընելու առեներս։ Ս. Որ առջեւը եկած զանազան դէպքերէն տեղեակ ենք որ աս կարգի ժողովուրդին մէջ առաջուց տարածուած գիրքերը պարապը գացած չեն։ Ընծանք իրենց բարեկամներէն խնդրեցին Շանկհէյ դառնալու առեներնին որ գիրքերուն յարգը ճանչցած ըլլալնին իմացընելով ուրիշներ ալ ուզեն. և մենք շարունակ աղօթքով յոյս ունինք որ աս կերպով դուրսերը ցանուած սերմը հետզհետէ արմատ կապելու վրայ է աս երկրին ան կողմերը՝ ուր որ Քրիստոնեայ Վարողիչի մը արտօնութիւն չկայ երթալու»։

ԸՓՐԻԿԷ. Պատ. Հէսլոփ՝ որ Ընդհանուր Աբէյսլեան Եկեղեցիէն Վարողիչ մըն է, ու մօտերս աս երկրին արեւմտեան կողմը Ըպպէօթթա քաղաքը այցելութիւն ըրաւ որ ծովեզերքէն քիչ մը հեռուն է, հետեւեալ տեղեկութիւնները կու տայ իր այցելութեանը վրայով։ «Ս. Ամէնքն ալ աշխատասէր ու քիչ վատնգաւոր ալ չէր Ըպպէօթթան ի վեր ըրած ճամբորդութիւնս։ Փիլերէ փիլեր բաց օդի մէջ պառկիլ ու երկինքին ցօղովը թրջուիլն ու գարշահոտ ճախինիներէն (կ'օձ) ապականուած երկիւղալի օդը, բաւական նեղութեան և վտանգի ենթակայ կ'ընէին, ու ասոնց յանձնառու չէի կրնար ըլլալ՝ թէ որ պարտաւորութեան զօրաւոր զգացումը չըլլար, ու Ընոր վրայ անկեղծ վստահութիւն մը՝ որ ես «Ընորհնեմ և պ'Ընեկայ կը պաշտեմ»։ Բայց իմ առողջութիւնս շարունակ պահուեցաւ. ու բոլոր կեանքիս մէջ ես ասկէ աղէկ եղած չեմ։ Ռատ չունիմ որ յայտնեմ թէ ինչուորհակալութիւնս Ս. Ատուծոյ իր բազմապատիկ ու մեծամեծ ողորմութիւններուն համար։ Ս. պէօքութթա հասայ տարիին վերջին օրը, ու ան գիշերուան կատարուելու պաշտօնին ատենին ճիշդ հասայ։ Ս. Ատուռը լեցուն էր։ Ս. ողովուրդը շատ ընորհալի ազգութիւն մը կ'ղեզր, որոնցմէ շատերը մեծ դժուարութիւն ունէին քարոզին միջոցը իրենց զգացումները զսպելու. ու երբոր վերջանալէն ետեւ Պատ. Փրիմնին դացի աղօթքի պարապելու, ալ անկէ ետեւ աւելի չէին կրնար ինքզինքնին զսպել։ Ռատուան ժամ մ'ետկին (կէս գիշերէն ժամ մը ետեւ) փառաբանութիւնը երգեցինք, ու Պատ. Փրիմնին ու ես հանգստանալու գացինք։ Բայց ժողովուրդը չէին կրնար Ս. ատուռէն ելլելու համոզուիլ. պաշտօնը շարունակեցին մինչև առտուան ժամը վեցէն ետեւ, (կէս գիշերէն վեց ժամ ետեւ,) ու խնդ մը թուով անձինք խոստովանեցան թէ խաղաղութիւն ունեցան Ատուծոյ հետ՝ մեր Տէրոջը Յիսուս Քրիստոսին միջոցով։ Յիշատակութեան արժան գիշեր մըն էր։ Ս. Նոր տարիին առջի օրը կէս օրէն իրիք ժամ ետքը Վարողչաց Տարեկան Ժողովը ըրինք։ Ձշմարիտ ուրախութեան միջոց մըն էր աս, ու երկու հարիւր թալերէն աւելի ալ հաւաքում եղաւ։ Տէրոջը գործը շատ բարձր ընդունելութիւն ունի Ըպպէօքութթացիներուն մէջ, ու կրնայ ըսուիլ թէ ալ աւելի թագաւորին ու իր մեծամեծներուն մէջ։ Ըպպէօքութթացի ժողովուրդին բազմամարդութեան նըկատմամբ հաշիւները տարբեր են իրարմէ. իմ կարծիքս ան է որ 100,000 հոգիէն պակաս եղած չկրնար ըլլալ»։

— Ամերիգայի Վարողիչ Պատ. Վուլբըրն՝ որ Մոնրօվիա քաղաքը կը բնակի, Ըբեմտեան Ափրիկէի ուրիշ մէկ կողմին վրայով հետեւեալ վերկայութիւնները կ'ընէ. «Ըբեմտեան Ափրիկէի ներսի կողմերուն ցեղերը մեծ փափաք ունին որ դաստիարակութիւնն ու Քրիստոնէական կրօնքը հաստատուի իրենց մէջ։ Մէկ պարմանալի լուրթոմ մը կայ աս կողմերը։ Ժողովրդերքէն մինչև ներսերը հարիւրաւոր մղոն տեղ Հնթանոսները փափաքով մը գրգռուած կ'երեւան։ Քրիստոնեայ հաստատուած տեղերը պատգամաւորներ խուռն բազմութեամբ կը թափին, մասնաւորապէս թագաւորներէն ու գլխաւորներէն յանձնարարութիւնով խըրկուած, վարժապետներ ու քարոզիչներ անմիջապէս իրենց խրկուիլը պատ չելով։ Ընդհանրքները կրկնուած են ու թախանձելով՝ որ ժխտել չեն ընդունիր։ Կրկին և կրկին իրեն եկան, անանկ հրամայուած առած ըլլալով որ իրենց յանձնուած գործը չյաջողած ետ չդառնան. ու գոնէ մէկ հեղուն սրտառուչ դէպք մը պատահեցաւ որ երբ յանձնարարուիլնով խրկուած պատգամաւորը ետ խրկուեցաւ սա ցաւալի լուրը տալով թէ իրենց ուզածը ընելու անկարող է, քիչ օրէն ետեւ դարձաւ եկաւ որոշ հրամանով որ ետ չդառնայ, բայց Պատ. Ութիըրնին տունը նստի, մինչև որ Վարժապետ մը կամ Քարոզիչ մը չառնէ իրմէն։ Իր վրայ պատասխանատուութիւնը առնելով Պատ. Ութիըրն անոնց խնդիրքը կատարելու յանձն առաւ։ Ընդը շատ փափաք ունի անոնց մէջը անձամբ երթալ, կենաց հացը տալ աս խեղճ հեթանոսներուն, ու փրկութեան Ըւետարանը քարոզել անոնց մէջ։ Ընանկ կ'երեւի թէ աս փափաքը երկար ատենէ ի վեր կը տիրէր ներսը եղող ցեղերուն մէջ դէպ ի արեւելեան կողմը, մասնաւորապէս Սինու. բայց մինչև վերջին պատերազմին ատենը ու անկէ ետեւ Լիպերիայի Հասարակապետութեանը հետ եղած խաղաղութեան դաշնադրութիւնը, անկարող էին աս վերջիններուն նախանձոտութեանն ու թշնամութեանը պատճառով՝ ծովեզերքը դալ և իրենց աղերսանքը մատուցանել։ Խաղաղութիւն ըլլալէն ի վեր անոնց հաղորդակցութիւնը չընդհատուեցաւ. ու մեզի հանդիպած ժամանակնին իրենց առջի բարեւը Մակեդոնիայի աղաղակին պէս է «Մակեդոնիա անցիր և օգնէ մեզի»։ (Գործ. ԺԶ. 10։)

ՄԵՐՈՒԳԱ. Պատ. Տօքթըր Տօուլինկ՝ մօտերս Փիլատէլֆիայի Ըստուածաշունչի Ընկերութեան տարեդարձին առնը, ասանկ մեծ ու նշանաւոր ու քաջալերութիւն տուող իրողութիւնը մէջ բերաւ թէ Ընդհանուր Ս. Ոսումնասիրութիւն տուող իրողութիւնը մէջ դէպ ի արեւելեան կողմը, մասնաւորապէս Սինու. բայց մինչև վերջին պատերազմին ատենը ու անկէ ետեւ Լիպերիայի Հասարակապետութեանը հետ եղած խաղաղութեան դաշնադրութիւնը, անկարող էին աս վերջիններուն նախանձոտութեանն ու թշնամութեանը պատճառով՝ ծովեզերքը դալ և իրենց աղերսանքը մատուցանել։ Խաղաղութիւն ըլլալէն ի վեր անոնց հաղորդակցութիւնը չընդհատուեցաւ. ու մեզի հանդիպած ժամանակնին իրենց առջի բարեւը Մակեդոնիայի աղաղակին պէս է «Մակեդոնիա անցիր և օգնէ մեզի»։ (Գործ. ԺԶ. 10։)

ՄԵՐՈՒԳԱ. Պատ. Տօքթըր Տօուլինկ՝ մօտերս Փիլատէլֆիայի Ըստուածաշունչի Ընկերութեան տարեդարձին առնը, ասանկ մեծ ու նշանաւոր ու քաջալերութիւն տուող իրողութիւնը մէջ բերաւ թէ Ընդհանուր Ս. Ոսումնասիրութիւն տուող իրողութիւնը մէջ դէպ ի արեւելեան կողմը, մասնաւորապէս Սինու. բայց մինչև վերջին պատերազմին ատենը ու անկէ ետեւ Լիպերիայի Հասարակապետութեանը հետ եղած խաղաղութեան դաշնադրութիւնը, անկարող էին աս վերջիններուն նախանձոտութեանն ու թշնամութեանը պատճառով՝ ծովեզերքը դալ և իրենց աղերսանքը մատուցանել։ Խաղաղութիւն ըլլալէն ի վեր անոնց հաղորդակցութիւնը չընդհատուեցաւ. ու մեզի հանդիպած ժամանակնին իրենց առջի բարեւը Մակեդոնիայի աղաղակին պէս է «Մակեդոնիա անցիր և օգնէ մեզի»։ (Գործ. ԺԶ. 10։)

ԸՅԼ ԵՒ ՅՅԼ ՓԻՏԵԼԻՔ

ՆԱՄԱԿԻ ԳԱՀԱՐԱՆՆԵՐԸ

ԻՆՏՈՐ ԿԸ ՇԻՆԵՆ

Ամէն տարի նոր տեսակ գործեր կը բացուին. ձեռագործներուն զանազան տեսակները՝ որոնց քանի մը տարի ա-ռաջ ունեցած հարկաւորութիւնը բաղդատաբար ոչինչ բան մը կը սեպուէր, հիմա անանկ հարկաւոր եղան՝ որ ղըբամագլխի մեծ գումարներ կը գործածուին անոնց համար: Այս տեսակ ձեռագործին մէկը նամակի պահարան (ղարֆ) շինելը եղաւ: Քանի մը տաւն կայ՝ որ աս գործը տարուէ տարի կրկնապատիկ վրայ ղրաւ, ու հիմա միայն Ամերիկայի Նիւ Եօրք քաղաքին մէջը շաբաթը չորս միլիոն պահարաններ կը շինուին: Գործին ամենէն շատը մեքենայով կը կատարուի:

Կապոց (ըոփ) մը՝ կամ թէ 500 թերթի չափ թուղթը՝ պահարանի մը ծալքերը բոլորովին բացուած ձևը ունեցող կարիչէլ մը տակը կը ղրուին, որն որ զօրաւոր պտուտակաւոր մամուլով մը (վնփալը ՏՏԻԼԼԷ) ձեռքի լծակով վար կը կոխուի: Կարուած կտորները, որ կարիչէլին գործողութիւնովը ծարերը թեթեւ կերպով իրար փակած են, չքաժանուած առաջ՝ փայտի ամուր կոճղ կընդմանին: Վերջը ասանկ գործողութիւնով մը ծածքին փակցուելիք կնիքին նշանը կը կոխեն, որն որ տղայ մը կրնայ օրը աս կերպով 50 հազար հատպատրաստել, ամէն մէկ ձեռքը տանել բերելուն մէկ երկու կամ իրեք պահարան առնելով:

Եօքը հարիւր աղջիկները երկայն սեղաններու քով նստած կ'առնեն անոնք կը ծալլեն ու խէժով (պամ) կը փակցունեն: Մէկ աղջիկ մը օրը 60 կամ 70 հազար հատի կրնայ խէժ քսել, ու նոյն տաւնը 5—6 հազար հատ կրնայ ծալլուիլ: Այս գործողութեան մէջը աղջիկները երեւելի արագութիւն ու ճարպիկութիւն կ'ստանան, իրենց տրուած վարձքէն դրդուելով, որ ամէն մէկ հազարին 2—4 ½ ղուռուշ կ'ըլլայ: Եօքը կը համրեն պահարանները և փաթթէթ ու ծրար կը կապեն: Քանի մը տեսակներուն վրայ բարձրաքանդակ (գաուպրիմա) ձևեր կը կոխեն կամ ուրիշ զարդեր կը շինեն՝ որ աւելի աշխատութեան կարօտ կ'ըլլայ:

Մէկ քանի գործարաններու մէջ պահարանները ծալլելու ու խէժով փակցունելու համար՝ աղջիկներու տեղ մեքենայ կը գործածեն: Այս մեքենաները շատ զարմանալի կերպով շինուած են: Թուղթին ամէն մէկ հատը իր յատուկ ձևովը կտրուելէն ետքը՝ տեսակ մը արուեստական ձեռքի վրայ կը դրուին՝ որ հասարակ նամակի մը չափին հաւասար բացուածքի մը վրայ կը տանի, և ան տաւնը սուղակ մը մէջէն կը հրէ անիկայ ծալլելով ու խէժ քսելով: Եօքը անիկայ շարժական սընտուկի մը մէջ կ'իյնայ, որ տաւն տաւն դառնալով կամաց կամաց կը լեցուի գործածելու պատրաստ 25 ծրարով: Այս մեքենաները օրը իրարու վրայ 50 հազար պահարան կը շինեն:

ՄԵԴՈՒԻ ԲՃԻՃԸ

*Ոսոնց բճիճներուն (գօլան կէօղէ) ճիշդ ու միօրինակ մեծութիւնը կարեւոր է որ իրենց վերաբերած ուրիշ բաներուն չափ մեծ գաղանիք մըն է: Ու տակաւին աս առաջին զարմանքը չըլըմընցուցած՝ երկրորդ մը կը գտնանք: Բճիճը շինելու համար՝ անոնք կանոն (կէօնէա) կամ կարկին (փէրգէլ) չունին իրենց առաջնորդ: Այրպետգլուխ չկայ մէջերնին գործը չափելու ու նշանակելու առաջնորդող. մէջերնին ամէն մէկը մէյ մէկ կատարեալ արհեստագործ են: Շշակերտութիւն ընելու համար ժամանակ կորսընցընել չկայ, ոչ ալ արհեստին մէջ կրթուելու փոխարէն ծառայութեան վճարք մը: Ամէն մէկը՝ ի ծնէ վարպետ են. ամէնը իրարու նման են, ինչ որ մէկերնին կ'սկսի, տասներկուքը ալ կրնան օգնել լմնցունելու: Իրենց գործին մէկ օրինակը՝ ինքզինքը առաջին աստիճանի զգուշաւոր ձեռքէ եղած ըլլալը կը ցուցունէ, ու իբրև կատարելութեան օրինակ կրնայ սեպուիլ: Տիեզերքը կարգադրողը իրենց վարժապետն է: Այո՛, երբեմն երկրաչափ մը բճիճին առաջին խորշը գծագրեց, ու անոնց կարօտութիւններուն ինչ ըլլալը գիտնալով՝ առաջին մեղրին իմացուին մէջը անոր օգուտին վերաբերեալ բոլոր բաները տպաւորեց. աս տպաւորութիւնը տակաւին անկորուստ մնացած է: Ընոնց հարկ չկայ դաս առնել տնական տնտեսութեան վրայ՝ սորվելու համար թէ մէկ կարգ խորշերուն խարիսխը կամ անոնց բճիճներուն կողմը անոնց դիմացը եղածներուն խարիսխին տեղը գործածելով, աշխատանքի ալ խնայողութիւն մըն է մեղրամոմի ալ: Ոչ ալ չափաբերի մը՝ որ սորվեցընէ թէ ճիշդ ան անկիւններով շինուած խորշը պէտք եղած ձևն է, որ կլոր կամ քառակուսի ձևէն քիչ մեղրամոմ կ'ուրթայ. — թէ մէկ խորշին խարիսխը բճիճին դիմացի կողմը եղած ուրիշ իրեք խորշերու խարիսխին մէկ մասը կը կազմէ, թէ մէկ խորշին վեց կողմերուն ամէն մէկը, անոր բոլորտիքը եղած վեց ուրիշ խորշերու մէկ կողմը կը կազմէ, թէ աս անկիւնները՝ և միայն ասոնք աս նպատակին յարմար կու գան:

Բնմուր կ'ըսէ թէ «Մեղուներըխընդիր մը ունին լուծելու, որն որ շատ չափաբերական գիտութեան հմուտ եղողները կը շփոթէ: Նիւթի քանակութիւն մը տրուելով իրենց, կը պահանջուի որ անկէ խորշեր կազմեն, որոնք հաւասար ու նման ըլլալու են, ու որոշեալ չափով մը. բայց գործածուած նիւթին քանակութեանը նայելով՝ կարելի եղածին չափ մեծ, ու շատ քիչ տեղ բռնելու են»:

Որչափ քիչ կը դիտեմ մարմնապաշտը՝ անոնց ժրաջանութեան պատուղը վայլած տաւնը, թէ ամէն մէկ պատառ կեռաքը ամենէն կատարեալ ձեռագործի օրինակը կ'աւրէ: Թէ անիկայ մէկ րոպէի մէջ կրնայ մեղուներուն ժամերով՝ այո, օրերով՝ կարելի է շաբաթներով կատարած ծանր գործն ու աշխատութիւնը աւրել:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ
Մայիս 20, 1857:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒԲԵՐ

Տաճկաստան. Վեհափառ Սուլթանը հրաման ըրաւ որ նոր կանոններն ու կարգադրութիւնները, որոնք Թանզիմաթի ժողովքը պատրաստած է, նախ առաջ ի գործ դրուի Պրուսայի փաշալըգին մէջ, ու ան տեղէն տարածուի Տաճկաստանի ամէն կողմերը:

— Բոլոր Տաճկաստանի կայսերութեան աշխարհագիր (ըհարդիը) ընելու գործը անմիջապէս յառաջ պիտի տարուի:

— Մայիս 21ին հինգշաբթի գիշերը երկու իրեք հեղ երկրաշարժի թեթեւ ցնցուածներ եղան Կոստանդնուպոլիս:

Անգլիա. Լուսնի մեծ դուքսը Կոստանդին՝ այցելութիւն մը պիտի ընէ Անգլոյ Թագուհիին Վիլօվ Հուայթ ըսուած կղզին ու հաւանական է որ Լոնտոն ալ երթայ:

Եւստրիա. Ըստրիոյ կայսրը այցելութեան մը գնաց Կայսրուհիին հետ Հունկարիայի Բեղե մայրաքաղաքը, ուր որ ամէն բան եղաւ անոր պատիւ ընելու համար:

— Կայսերական հրովարտակով մը անյիշութիւն հրատարակուած է բոլոր Ըստրիական հպատակներուն համար, (բաց ի Լոմպարտօ Վենետիկցիներէն,) որոնք բանտարկուած էին դաւաճանութեան կամ ապստամբութեան յանցանքներով, ու հրաման կ'ըլլայ որ ազատ թող տրուին անոնք:

Օսմանեան. Բրուսիայի թագաւորը ընդունեց միջնորդ տէրութիւններուն առաջարկութիւնները, իրեն ու Օսմանցիի մէջտեղի խնդիրը կարգադրելու համար. բայց գործին վերջ մը տրուիլը դեռ ետ ձեացած է Բրուսիայի Ըրտաքին գործոց Պաշտօնեան քանի մը նոր առաջարկութիւններ ընելուն համար միջնորդ Տէրութիւններուն, որոնց վրայով հիմա անոնք կը խորհրդակցին:

Բրուսիա. Նափօլէոն Իշխանը որ Բրուսիայի թագաւորին այցելութիւն մը ըրաւ, նշանաւոր պատիւ ընդունեց: Վեհ. թագաւորը Իշխանին տուած վիճնուորական խնճոյքին մէջ բաւ. «Յոյս ունիմ թէ ան նշանաւոր ընտանիքը որուն մէկ անդամն է իմ այցելուս՝ երկար տաւն հաստատ պահէ Գաղղիայի երջանկութիւնը, ու թէ ան մեծ ազգը Բրուսիայի միշտ բարեկամը մնայ»:

Իտալիա. Մայիս 11ին Իտալիոյ Իշխան մը ծնաւ կայսրուհին:

Պարսկաստան. Անգլոյ ու Պարսկաստանի մէջ եղած խաղաղութեան Դաշինքներուն վաւերական օրինակները փոխանակուեցան Պաղտատ Մայիսի 2ին, վեհ. Ֆինըի Մըրրիի ու Ալհանկիր Խանին միջտեղը: Ընձ մը խորհուրդ Գհհրանէն (Պարսից մայրաքաղաքը) վեհ. Ֆ. Մըրրիին յայտնելու Պարսից կառավարութեան յարգ ու գործերուն վրայ որ պատերազմին պատճառ տուաւ: Կ'ըսուի թէ վեհ. Ֆ. Մըրրին Գհհրան դարձած պիտի ըլլայ Մայիսի վերջերը:

Չինաստան. Չինաց կառավարութիւնը հակամիտած կ'երեւայ գոհացուցիչ հատուցում մը ընել Գաղղիացւոյ՝ Մսիե Հաբասէլէնին սպանուելուն համար: Այս սպանութեան պատասխանատու եղող Մանտարինը աչքէ ձգուեցաւ:

Ամերիկա. Մօտերս Նիւ Եօրք քաղաքը՝ ի պատիւ Անգլոյ Դեսպան Լորտ Նաբիէրին տրուած ընթրիքի մը մէջ՝ յիշեալ Լորտը հետեւեալ յայտարարութիւնը ըսեր է որ կը ցուցընէ թէ հնտոր սերտ կապակցութիւնով միացած են Անգլիա ու Ամերիկա:

«Կրնամ ապահովցընել ձեզ», ըսաւ ինքը, «որ Միացեալ Նահանգաց Նախագահին կողմանէ, Ճէնէրալ Գասին (Ըրտաքին Գործոց Պաշտօնեայ) կողմանէ, ու Միացեալ Նահանգաց ամէն Պաշտօնեաներուն ու Պաշտօնատէրներուն կողմանէ, որոնց որ հանդիպեցայ, ան սիրալիր ու բարեկամական տրամադրութիւնները զէմս եկան, որ կը կենդանացընեն կառավարութիւնն ու Անձին Բրիտանիայի ժողովուրդը:

Ձկայ աս երկու տէրութեանը մէջ անանկ մէկ խնդիր մը՝ որուն մէջ խառնուած ըլլայ ինչ և իցէ աստիճան անհանգստութիւն կամ երկիւղ պատճառելու բան մը. և իրաւացի կ'ըլլայ ըսելս թէ անկեղծութիւնով և փոխադարձ երկայնմտութիւնով ու զիջողութիւնով՝ հիմնար անանկ խնդիրներ ծագիլ աս մեր երկու երկիրներուն մէջ՝ որ դիւրին ու բարեկամական կարգադրութեան մը տեղ չգտնուի»:

Ուրախ ենք տեսնելով որ Լորտ Նաբիէրին աս յայտնած զգացուածներուն պատասխանեց բոլոր սրտով Լընթըն Թայմս օրագիրը՝ որ ամենէն աւելի ազդեցութիւն ունեցող Լրագիրն է Անգլիայի մէջ, ու կրնանք ըսել թէ բոլոր Անգլիացի ազգը պատասխանած է:

—Լեհաստանին ասկէ առջի թերթին մէջ արդէն իմաց տրուած է Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան մեծ շրջելիք պատերազմական նաւ մը Անգղիա խրկելուն վրայ՝ որ Անգղիան ու Ամերիկան միացընող Ելեքտրական հեռագիծին երկաթէ թելերուն կէսը պիտի բեռցուի աս նաւուն մէջ, և որուն Անգղիոյ Թագուհի Վիքթորիա գետը հասնիլը Լոնտոնի Լրագիր մը այսպէս կը գրէ:

«Միացեալ Նահանգաց Նիագարա շրջելիք ֆրկաթը երկաթ ձգեց Թագուհի գետը երեկ առտու կանուխ, իր առաջին անդամ փորձի նաւարկութիւնը 18 օր քշելով Նիւ Եօրքէն հոս: Նիագարան 5,000 թոնօ (90,000 քանթար) բեռ կ'առնէ: Կ'ըսուի թէ ծովու վրայ լողացող ամենէն մեծ պատուտակաւոր շոգենաւն է: Ասիկայ գեղեցիկ նաւ մըն է, և տարակոյս չկայ որ շատ մեծ ուշադրութիւն պիտի գրգռէ նաւային անձանց ու բոլոր անմարդոց մէջ՝ որոնք նաւային ճարտարապետական գիտութեան վրայ հետաքրքրութիւն մը ունին»:

—Միացեալ Նահանգաց Թղթատար նաւը Վանտերպիլթ՝ Անգղիայի Վառուս նաւահանգիստը հասաւ Մայիս 16ին Նիւ Եօրքէն հոն 9 օր և 22 ժամը ճամբայ ընելով: Մէքսիքոյի մէջ Բրթեպիսկոպոս մը ու զանազան քահանաներ կառավարութենէն բռնութեան ապստամբական հակամիտութիւններուն համար:

Ժողովրդական ծանօթութիւնը առջեւն:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՀՈՒԿԱԾԻ ԳԻՆԵՐ

ԴՈՒՐՍԷՆ ՄՏԱԾ ԱԳՐԱՆՔ

		ղուռուշ
Խահուէ, Հար" Ըմմ" 100 օգ"		900—940
,, ,, 2րդ տես"	,,	810—880
Ըրևմտ" Հնդ."	,,	1150—1200
Եմէնի	,,	1100—1150
Շաքար, Անգղիայի հելէքտան"		440—115
,, Հոլանտայի	,, ,,	430—435
,, Անգ" ու Հոլ" ըօլ		
1րդ տեսակ	,, ,,	385—390
,, 2րդ ,,	,, ,,	375—380
,, 3րդ ,,	,, ,,	370—375
,, Հաւանայի ճերմակ	,,	320—330
,, ,, կարմիր"	,,	280—290
,, ,, վար տես"	,,	260—265
Եղեգ (էնէա) Հոլան" օգդան		145—150
,, Հար" Ամերիկայի	,,	120—125
,, Պէնկալայի . . .	,,	124—130
,, Մատրասի . . .	,,	50— 55
Որդան կարմիր (գըմըզ)		
1րդ տես"		85 90
2րդ ,,	,,	75—80
,, ,, 3րդ ,,	,,	48—50
Քոֆէէ վայտ (պոգհմ) քան"		
հասարակ	,,	40—42
,, Մուրը Մարթայի, լաւ	,,	200—220
,, վար տեսակ	,,	140—145
Երկաթ, Անգլիայի,	,,	75—78
,, ,, բարակ	,,	80—82
Ռուսիայի	,,	140—146
Կապար, Անգղիայի	,,	190—200
,, Գաղղիայի	,,	185—190
Ոսկի, ...	օգդան	4—5

ԴՈՒՐՍ ԵԼԼԵԼԻՔ ԱԳՐԱՆՔ

		ղուռուշ
Չրեն, Ռումելիի կակուղ, գրիւը		30—38
,, ,, կարծր	,,	38—40
,, Սամսունի ,,	,,	40—45
Մորացրեան	,,	22—24
Գարի	,,	10—12
Կաուառ, (հէրէնէ ըօհում)		
,, կարմիր,	,,	48—50
,, դեղին	,,	38—40
Ըլուր, Նիւրնէի 1րդ տես",	օգդան	3¼—3½
,, ,, 2րդ ,,	,,	2½—2¾
,, Սամսոն	,,	1⅛—1½
Լուբիա (ֆասուլէա)		
Դանուպի 100	օգդան	120—125
Ընաօլուի ,,	,,	105—110
Չէթ (գէլլէ եաղը) . .	,,	9⅜—9¾
Ոճառ (սապօն) Հանտիայի	,,	6—6½
,, Միխլլեի	,,	5½—5¾